

Sobre Verdaguer, Gaudí i Almirall

Arnau Puig

Ricard Torrents, autor d'Art, poder i religió, ens parla de mossèn Cinto i d'Antoni Gaudí. PERE VIRGILI

Arrels per a unes formes noves

El llibre de Ricard Torrents sobre la Sagrada Família, Verdaguer i Gaudí, *Art, poder i religió*, m'ha provocat una reflexió ampliada sobre la circumstància en què, en un territori determinat, Catalunya, en un temps que comprèn els finals del segle XIX i inicis del XX, unes voluntats –indubtablement excepcionals– es proposen eclosionar una manera de ser, veure i sentir el món diferent de les establertes fins aleshores. Es tracta d'anar a buscar les arrels de les maneres de ser, els gèrmens que permetran que hi hagi un nou tipus de floració.

Cosa curiosa, però, els materials amb què treballaran seran els establerts, totalment arcaics, fora d'ús i circulació dinàmica. Però del que es tracta –i aquí hi ha el nou concepte que ho ha de justificar tot– és que les formes estructuradores que sorgeixin no atemoreixin d'entrada fins a fer-les fracassar de naixement. El que posen de manifest és el que hi havia, però el que és nou és el desenvolupament. El principi no fa por; és el creixe-

ment i l'expansió el que ho arrebassa tot.

Torrents ens parla d'un poeta que recorre a les deus del llenguatge, empra els mots que la gent diu de les coses, els de la filosofia de la vida que hi ha en cada paraula, no la teologia de la mort amb què són mostrats (d'això, més tard, en Maragall en dirà *la paraula viva*); menciona un constructor que treu els materials de la natura mateixa, els extreu del foc i els planta segons els equilibris compensatoris de la gravetat, tal com ho fa la natura i ho exigeix de cada indret. Els mots i les coses són oferts en la seva realitat dura i contundent, sense les històries pertorbadores que els han convertit en el que no eren (tasca de poliment que encara tardarà, fins a Foucault, molt de temps a ser executada, però Verdaguer i Gaudí ja van mostrar la densitat i la capacitat de noves possibilitats de ser del que aleshores era mostrat ple d'angúnies, de floridures i de viscositats).

Hi ha una altra cosa encara, que és la que Torrents precisa que uneix estretament tots dos innovadors, és la recupe-

ració de Sant Josep i del Nen Jesús. ¿Qui són aquests intèrprets, en la magna obra de la naturalesa preparada per la història per al consum humà? Doncs els personatges col·laterals, aquells que ajuden el mite però que no en tenen la dimensió, no en són l'actor central. Sant Josep és el personatge més ridícul de la teofania, aquell que és utilitzat perquè el relat qualli i tingui cap i peus, sigui versemblant. És el responsable innocent que ha de fer front al que calgui, quan calgui, per desaparèixer quan ja no és necessari. El Nen Jesús, és l'infant necessari que ha de justificar la tragèdia que s'escenificarà després.

Els actors del dramatis personae que utilitzen Verdaguer i Gaudí, juntament amb la Mare, al primer estadi, són els elements de la Sagrada Família; aquella forma, aquell símbol, que ha constituït la base real, el grup social necessari, de tots els pobles per a la subsistència. Josep, que aporta el sosteniment i garanteix la continuïtat de l'espècie, i l'infant, que innocentment en justifica

l'esdevenidor. Aquests dos elements: els innocents dels drama, són els cantats i glorificats pel poeta i per l'arquitecte amb mots vells de llustre nou i pedres amb funció nova.

Aquí he d'afegir un altre element, un altre creador només referenciat per Torrents, Valentí Almirall, l'autor de *Lo catalanisme* (1886). Almirall trobà que hi havia una realitat que l'estructura política legal vigent no reconeixia: que la gent de la terra no són un mite sinó una realitat i que cada terra crea els elements de la seva realitat, en què també hi és inclosa la gent, que no són una abstracció sinó que són els que donen sentit a l'indret, anomenant-lo i servint-se'n, atorgant-li essència.

En un teló de fons hi havia un text aparegut el 1848, *Manifest comunista*, que dinamitzava la història d'una altra manera, començant, també, cosa significativa, des de baix. Verdaguer, Gaudí, Almirall (inclosos en ànima en els dos primers), posaven de manifest que cal començar de nou les coses per fer-les noves i sòlides.

Pensar és de rucs

Dolors Miquel

Un Frankfurt masculí?

No, no vull fer una metàfora barroera. De cap manera! Però he estat navegant per la pàgina que ha penjat a Internet la Institució de les Lletres Catalanes, un dels organismes de la Generalitat de Catalunya, generalitat que com el seu nom indica és general, o sigui de tots, i tots comporta la declinació tots, totes, i no només la part masculina. Potser aquest fet amagat i implícit se li ha passat per alt a una institució que és de tots (i no només de tots) ja que si voleu veure homes (i no pas per excitar-vos) podeu passar-vos l'estona veient-ne i llegint el que es diu sobre ells (i això si sou poliglots ho podeu fer en nou llengües més, a part de la catalana) perquè gairebé no hi trobareu altra cosa que homes.

El masclisme dels dirigents literaris catalans (i ja em sap greu de constatar-ho... per déu que voldria oblidar-me'n d'una vegada per totes) hi és més que manifest. Els pobres senyors de la literatura catalana encara no han assimi-

L'autora Montserrat Roig. ROBERT RAMOS

lat que una escriptora és una escriptora, no és un ésser pertanyent a la literatura femenina i feminista. D'aquesta manera es tracta la literatura de la Marçal, de la Riera i de la Roig. Abans que elles podeu trobar, i si us hi fixeu molt, una Víctor Català ineludible (li pesi a qui li pesi), però tractada com una autora que no pertany al segle XX (la senyora es va morir l'any 1966 i feu tota la seva producció la primera meitat del segle XX). També trobareu, però sense foto (ni dels seus llibres ni d'ella), no sé si per castigar-li l'adulteri amb l'Obiols, Mercè Rodoreda. I inexplicablement fotografiada i tot, una Maria Aurèlia Capmany, vora una Montserrat Roig de qui es diu només que és la de la foto i que la deuen haver posat perquè és interessant i mona.

Concloent, perquè ja em cansa el tema, no hi ha seriositat ni professionalitat en el tractament de la literatura creada per éssers humans de la condició sexual dona. I això els que sigueu un poc masoques ho podeu constatar a la direcció electrònica <http://cultura.genocat.net/ilc/literaturacatalana800>. Si a més sou poetes, després sempre podeu assajar d'escriure un plagi de l'espruà "Oh que cansada estic...", etcètera.